

Crònica del Simposi internacional «Fraseologia catalana actual». *21th International Symposium: New Trends in R+D+I in Literature, Linguistics, Education and IST. From Innovation to Cannon* (16 i 17 de gener de 2024).

Els dies 16 i 17 de gener de l'any 2024 ha tingut lloc a la Sala Ponent del Centre Cultural de la Nucia, dependent de la Seu Universitària de la Nucia, de la Universitat d'Alacant, la 1a edició del Simposi internacional «Fraseologia catalana actual», un esdeveniment que ha ofert noves finestres d'investigació a la fraseologia i que ha estat un motiu d'enriquiment entre acadèmics i investigadors. Hem comptat amb la participació d'experts nacionals i internacionals que nodriren l'estudi de la fraseologia des de perspectives diferents i que palesaren la interdisciplinarietat d'aquest esdeveniment, ja que els experts convidats es van repartir en tres blocs temàtics diferents però interrelacionats: la literatura, la lingüística i la traducció. Aquest simposi, celebrat en modalitat presencial, ha estat organitzat per la Dra. Elena Sánchez López, de la Universitat d'Alacant, i la Dra. Belén Lozano Sañudo, de la Universitat de València, i ha comptat amb el suport de la Seu Universitària de la Nucia (de la Universitat d'Alacant), l'Ajuntament de la Nucia, de l'ISIC-IVITRA, de l'IULMA, del Departament de Filologia Catalana de la UA, de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, de la Delegació d'Alacant de l'Institut d'Estudis Catalans, del Centre d'Estudis Catalans de la University of California de Santa Barbara, del Centre Internacional d'Investigació sobre Estudis Ibèrics de l'Otto-Friedrich-Universität Bamberg, del Grup d'Investigació de la UA VIGROB125F1 i del Projecte PID2021-128381NB-I00 (del MCIN).

La sessió del dia 16 de gener començà amb l'acte d'inauguració, a càrrec de la Dra. Elena Sánchez López, seguit de les aportacions acadèmiques corresponents al primer dia de simposi, que cobriren el primer bloc temàtic: la literatura i, concretament, la fraseologia en obres concretes. La primera intervenció començà amb Robert March Tortajada, professor de la Universitat d'Alacant, que ens va fer un breu inventari de la fraseologia present en l'obra de Vicent Manuel Branchat, que té molt de valor per l'època en què s'emmarca amb la seua ponència titulada «La fraseologia en l'obra de Vicent Manuel Branchat». A continuació, Alaitz Zalbidea Berenguer, de la Universitat d'Alacant, ens va oferir una panoràmica de la fraseologia de la memorialística valenciana amb la ponència «Fraseologia en la memorialística valenciana. Llengua popular dels dietaris i nòtules dels segles XVIII, XIX i XX», amb la qual explica el desert memorialístic en català al País Valencià fins al segle XIX i posa en relleu el reviscolament consegüent del segle XX. Tot seguit, Santiago Vicente Llavata, de la Universitat de València, presentà la conferència «L'obra de Juan Fernández de Heredia en el seu context sociohistòric, cultural i filològic. Aportacions des de la fraseologia

històrica contrastiva». El professor Vicente Llavata posà en valor l'obra de Juan Fernández de Heredia a través del seu corpus literari, el més representatiu de prosa aragonesa que ens va permetre albirar-ne els punts de connexió amb la fraseologia catalana del s. XIV. Seguidament, el professor Joan de Déu Martines Llinares, de la Universitat d'Alacant, ens obrí una finestra a la natura acompanyada de fraseologia amb la seua ponència «Flora i fauna: metàfores i metonímies en la fraseologia», mitjançant la qual explora la intersecció que hi ha entre el llenguatge, la flora i la fauna des de la perspectiva de la lingüística cognitiva i, concretament, el paper rellevant que adquireix la cultura en la formació de fraseologismes. A través dels fitònims, el professor Joan de Déu Martines ens explicà com el llenguatge humà utilitza la metàfora a fi d'entendre la complexitat del món que ens envolta. La següent ponència, titulada «La riquesa del 'Diccionario valenciano-castellano' (1851) de Josep Escrig: el tractament de les locucions», fou a càrrec de Maria Isabel Guardiola Savall, professora del Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant, la qual ens va il·lustrar, des del punt de vista de la lexicografia actual, una gran font que podem fer servir en fraseologia: el Diccionario valenciano-castellano i la seua riquesa de locucions amb exemples aclaridors. Finalment, Vicent Martines Peres, catedràtic de la Universitat d'Alacant i director de l'ISIC-IVITRA va tancar la sessió del 16 de gener i ens va retornar a l'Edat Mitjana, però des d'una perspectiva contemporània i molt innovadora amb la seua ponència «Expressió del desamor i empoderament de la dona: de les dones que s'aclamen dels amants i dels trobadors (Breviari d'Amor) a les 'Mujeres ya no lloran, las mujeres facturan' (Shakira) i 'por hombre no compito' (Karol G. & Shakira)». Amb aquesta ponència, el professor Vicent Martines palesà la resemantització d'unitats fraseològiques a partir d'una antítesi que contrasta l'evolució de dos models culturals: il·lustrà unitats fraseològiques de la poesia trobadoresca medieval que segueixen apareixent en cançons virals del 2023.

El segon dia del simposi, el dia 17 de gener, s'inaugurà el bloc de l'estudi de la fraseologia des d'una perspectiva lingüística amb Josep Martines Peres, catedràtic de la Universitat d'Alacant, amb la ponència titulada «Locució quantitativa “*bon/ gran/ bell colp de + N*” en català antic. Fraseologismes i gramaticalització», mitjançant la qual es va centrar en les estructures semàntiques d'aquestes locucions en català medieval, així

com en l'entroncament i la vinculació d'aquestes amb un *gran colp de* processos cognitius, culturals i enciclopèdics. Tot seguit, la professora Sandra Montserrat Buendia, de la Universitat d'Alacant, amb la ponència titulada «Perífrasis o fórmules discursives? El cas de “tornar a +infinitiu” i “deixar a + inf” (ss. XIV-XVI)», se centrà en l'explicació i l'anàlisi de dos construccions quan apareixen en contextos determinats per a poder concloure si estem davant d'un ús perifràstic de les construccions o més aviat d'una fórmula. També va intervenir en aquest bloc temàtic el professor Jordi Antolí Martínez, de la Universitat d'Alacant, el qual, sota la ponència «La fraseologia del cor. Anàlisi semàntica de les unitats fraseològiques amb el substantiu *cor* en català antic», ens va oferir un viatge *de tot cor* al català antic per a veure la relació del *cor* en la fraseologia contemporània i, concretament, analitzà quina fraseologia té el mot *cor* en els segles XIII, XIV i XV a través d'una descripció semàntica i una anàlisi quantitativa. Fent patent la interdisciplinarietat d'aquest simposi però dins d'aquest bloc de lingüística, Pedro Ivorra Ordines, investigador postdoctoral a la Universitat Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt d'Alemanya, amb la seua ponència titulada «Aproximacions construccionistes a l'estudi de la creativitat» va fer una intersecció entre la creativitat i la lingüística cognitiva des de la perspectiva de la gramàtica de construccions. Seguint aquesta línia de la creativitat, Miquel González Blasco, investigador de la Universitat d'Alacant, amb la seua ponència «Evolució de la unitat fraseològica “De l'arbre caigut, tothom en fa llenya” a la llum de la gramàtica d'orientació cognitiva» va fer una anàlisi i descripció del recorregut d'aquesta locució, així com una generalització de la modificació creativa per *snowcloning*. Tot seguit, Maricel Esteban-Fonollosa, de la Universitat de València, amb la ponència «Intensificació i lítote? Un estudi basat en construccions fraseològiques» tractà alguns exemples d'intensificació lligats al marc de la gramàtica de construccions fraseològica i presentà el tesaure en línia bilingüe alemany-espanyol de construccions fraseològiques (<https://constridioms.es/>) que estan creant en el marc del projecte *Gramàtica de Construcciones y Fraseología: construcciones fraseológicas del alemán y español en contraste a través de los corpus*. Finalment, la ponència que va posar fi a aquest bloc temàtic fou a càrrec del professor Xavier Pascual López, de la Universitat de Adam Mickiewicz de Poznan (Polònia) que, amb «La fraseologia com a disparador del canvi de codi català-castellà» va explicar tres fenòmens de canvi de codis molt interessants: la inserció inconscient d'una llengua en l'estructura d'una altra, l'alternança de diferents constituents en diferents codis i la lexicalització congruent a partir de l'anàlisi de dos sèries catalanes: *Merlí: Sapere Aude!* i *Drama*.

El bloc de fraseologia i traducció s'inicià amb la intervenció de María José Mompeán Mejías, investigadora predoctoral a la Universitat d'Alacant, la qual, sota el títol «Idiomaticitat i multimodalitat: la traducció d'unitats fraseològiques en medicina gràfica» va obrir una nova línia d'investigació entre la medicina gràfica, la fraseologia i la traductologia a través de dos locucions somàtiques que apareixen als còmics, ampliant el significat de *locució somàtica*: *tenir melsa* i *veure les estreles*. Tot seguit, Belén Lozano Sañudo, professora de la Universitat de València i organitzadora del congrés juntament amb Elena Sánchez López, va recuperar el tema de la creativitat, un tema molt recurrent en aquest simposi de fraseologia, amb un nou enfocament: la publicitat i, concretament, tracta el tema de l'explotació de la polisèmia. Aprofitant la iconografia de les imatges, la professora Belén Lozano presentà uns exemples il·lustradors en alemany que juguen amb el significat fraseològic i composicional de *xocolate* i *tren*: una *via molt dolça* per a apropar-nos a la fraseologia. També va intervenir en aquest bloc temàtic de la traducció la professora Maria Dolores Oltra Ripoll, de la Universitat Jaume I, amb la ponència «El repte de traduir la fraseologia al català en textos col·loquials» i, concretament, ens va parlar dels problemes de traducció de la fraseologia en el doblatge. Així mateix, va analitzar alguns exemples de traducció d'anglès i francès al català d'unitats fraseològiques en textos col·loquials, una intervenció molt interessant que va suscitar molts comentaris i preguntes dels participants. Finalment, la ponència de Ferran Robles Sabater, professor de la Universitat de València, titulada «Aproximació a la traducció de les parèmies del *Tirant* a l'alemany», fou el fermall d'or que concloué aquest bloc de la traducció i el simposi de fraseologia, una ponència molt interessant que explicà el tractament de les parèmies i els principis que ha seguit l'autor pel que fa a la traducció paremiològica.

En definitiva, aquesta 1a edició del Simposi internacional «Fraseologia catalana actual» ha estat una magnífica oportunitat per a impulsar la disciplina de la fraseologia des de diferents perspectives i un espai molt enriquidor que ha reunit experts i expertes en la matèria nacionals i internacionals, els quals han nodrit aquesta disciplina amb les seues aportacions.

María José Mompeán Mejías
ISIC-IVITRA, Universitat d'Alacant